

גמרא כתובות ט"ו.

גופא

א"ר זירא כל קבוע כמחצה על מחצה דמי בין לקולא בין לחומרא.

מנא ליה לר' זירא הא?

אילימא מתשע חנויות כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת בשר נבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח ספיקו אסור ובנמצא הלך אחר הרוב התם לחומרא.

אלא מתשעה צפרדעים ושרץ אחד ביניהם ונגע באחד מהן ואינו יודע באיזה מהן נגע ספיקו טמא התם נמי לחומרא.

אלא מתשעה שרצים וצפרדע אחד ביניהם ונגע באחד מהן ואינו יודע באיזה מהן נגע ברה"י ספיקו טמא ברשות הרבי' ספיקו טהור.

ומדאורייתא מנא לן

אמר קרא {דברים י"ט:א} וארב לו וקם עליו עד שיתכוין לו

ורבנן אמרי דבי ר' ינאי פרט לזורק אבן לגו.

היכי דמי אילימא דאיכא תשעה גוים ואחד ישראל ביניהם ותיפוק ליה דרובא גוים נינהו אי נמי פלגא ופלגא ספק נפשות להקל.

לא צריכא דאיכא תשעה ישראלים וגוי אחד ביניהם דהוה ליה גוי קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי.

תוספתא טהרות ו'

(ב) תשעה שרצים וצפרדע אחד ברה"ר ונגע באחד מהן ואינו יודע באיזה מהן נגע ספיקו טהור פירש אחד מהן לרה"י ספיקו טמא לרה"ר ספיקו טהור

ובנמצא הולכין אחר הרוב.

תשעה צפרדעים ושרץ אחד ברה"י ונגע באחד מהן ואין יודע באיזה מהן נגע ספיקו טמא

פירש אחד מהן לרה"י ספיקו טמא לרה"ר ספיקו טהור

ובנמצא הלך אחר הרוב.¹

תוספתא טהרות ו ב	בבלי כתובות טו
תשעה שרצים וצפרדע אחד ברה"ר ונגע באחד מהן ואינו יודע באיזה מהן נגע ספיקו טהור פירש אחד מהן לרה"י ספיקו טמא לרה"ר ספיקו טהור ובנמצא הולכין אחר הרוב.	תשעה שרצים וצפרדע אחד ביניהם ונגע באחד מהן ואינו יודע באיזה מהן נגע ברה"י ספיקו טמא ברשות הרבי' ספיקו טהור.

תוספתא דמאי ד'

(ו) כל העיר מוכרין ודאי, ואחד דמיי, לקח ואינו יודע מאי זה מהן לקח, הרי זה אסור. מפריש תרומה [ומעשר ונותנן לכהן והשאר שלו.

(ז) הטבל והמתוקן שנתערבו ואבד אחד מהן, נוהג במשווייר ודאי, מפריש תרומה] ותרומת מעשר, ונותנן לכל כהן שירצה.

(ח) כל העיר מוכרין מתוקן ואחד מוכר שאינו מתוקן, ולקח ואינו יודע מאי זה מהן לקח, הרי זה אסור.

(ט) כל העיר מוכרין בשר שחוטה ואחד מוכר בשר נבילה, ולקח ואינו יודע מאי זה מהן לקח, הרי זה אסור.

(י) [כל העיר מוכרין יין טהור ואחד מוכר יין טמא, ולקח ואינו יודע מאי זה מהן לקח, הרי זה אסור].

¹ 'תשעה צפרדעים... אחר הרוב' - חסר בכ"י ערפורט

במי דברים אמורים בזמן שלקח ואינו יודע מאי זה מהן לקח, אבל **בלוקח מן השוק** הולכין אחר הרוב.

גמרא סנהדרין ע"ח:

מתני':

נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם לנכרי והרג את ישראל לנפלים והרג את בן קיימא פטור.
נתכוין להכותו על מתניו ולא היה בה כדי להמיתו על מתניו והלכה לה על לבו והיה בה כדי להמיתו על לבו ומת פטור

נתכוין להכותו על לבו (ע"ט.) והיה בה כדי להמית על לבו והלכה לה על מתניו ולא היה בה כדי להמית על מתניו ומת פטור.

נתכוון להכות את הגדול ולא היה בה כדי להמית הגדול והלכה לה על הקטן והיה בה כדי להמית את הקטן ומת פטור נתכוון להכות את הקטן והיה בה כדי להמית את הקטן והלכה לה על הגדול ולא היה בה כדי להמית את הגדול ומת פטור.

אבל נתכוון להכות על מתניו והיה בה כדי להמית על מתניו והלכה לה על לבו ומת חייב נתכוון להכות את הגדול והיה בה כדי להמית את הגדול והלכה לה על הקטן ומת חייב ר' שמעון אומר אפילו נתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור.

גמ':

ר"ש אהי"א

אילימא אסיפא ר"ש פוטר מיבעי ליה.

אלא ארישא נתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם לנכרי והרג את ישראל לנפלים והרג את בן קיימא פטור הא נתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב ר"ש אומר אפילו נתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור.

פשיטא קאי ראובן ושמעון ואמר אנא לראובן קא מיכוונא לשמעון לא קא מיכוונא היינו פלוגתייהו

אמר לחד מינייהו מאי א"נ כסבור ראובן ונמצא שמעון מאי

תא שמע דתניא ר"ש אומר עד שיאמר לפלוני אני מתכוון.

מאי טעמא דר"ש אמר קרא {דברים י"ט:א} וארב לו וקם עליו עד שיתכוון לו

ורבנן אמרי דבי רבי ינאי פרט לזורק אבן לגו.

היכי דמי אילימא דאיכא תשעה נכרים ואחד ישראל ביניהן תיפוק ליה דרובא נכרים נינהו אי נמי פלגא ופלגא ספק נפשות להקל.

לא צריכא דאיכא תשעה ישראל ונכרי אחד ביניהן דהוה ליה נכרי קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי.

רש"י סנהדרין ע"ט.

לא צריכא וכו' – ואשמעינן קרא דפטור משום דהוה ליה כותי קבוע ביניהם וילפינן מהאי קרא דכל קבוע לא פחות מלהיות נדון כמחצה על מחצה והוי ספק נפשות להקל ומהכא נפקא לן בכל דוכתי דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי והא ליכא למילף מיניה כרובא דמי דהא מהיכא תיתי לן דילמא האי דפטור ליה להאי משום דספק נפשות להקל ולא משום דחשבי' ליה כרובא אבל מחצה על מחצה ילפינן מיניה דאי לאו כמחצה על מחצה דמי לא הוה ליה ספק נפשות להקל ואמאי פטור הא רובא דישראל נינהו ורבנן אית להו נתכוון לזה והרג את זה חייב.

תוספות סנהדרין ע"ט.

וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי – מהכא נפקא לן בכל דוכתי כדאיתא פ"ק דכתובות (ד' טו. ושם) **ותימא ר"ש דלית ליה הך דרשה מנא ליה** ואין לומר משום דמסקינן ר"ש כרבי דיליף נתינה נתינה ואייתר ליה וארב לו לכל קבוע דאכתי לתנא דבי חזקיה אליבא דר"ש קשה מנא ליה כל קבוע ועוד כיון דפטור ר"ש אפילו בכלום ישראלים עד שיאמר לפלוני אני מתכוין לא שייך למידרשיה כלל **וי"ל דיש לפרש לר"ש בתשעה ישראלים וחד כותי ואמר לאותו שעומד שם אני מתכוין דמפטר מטעם כל קבוע מוארב לו וכי האי גוונא אם כולם ישראלים חייב.**

חדושי הר"ן סנהדרין עט, א

ורבנן אמרי דבי ר' ינאי פרט לזורק אבן לגו. הא מפרש ואזיל לא אצטרך לן קרא אלא לתשעה ישראל וכותי אחד ביניהן לאשמועינן דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. וא"כ בכל דוכתא דאמרינן כל קבוע כמחצה על מחצה דמי מהכא שמעינן ליה והכי איתא בהדיא בכתובות פ"ק (דף טו) דאמרינן התם ומדאורייתא מנלן אמר קרא וארב לו וקם עליו דמוקי ליה רבנן פרט לזורק אבן לגו. ואיכא למידק לר' שמעון דמוקי ליה האי קרא עד שיתכווין לו דנתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור ואפילו אמר לחד מינייהו עד שיאמר לפלוני אני מתכוון א"כ מנא האי דינא דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. **ואיכא למימר דר' שמעון לית ליה מדאורייתא דינא דקבוע אלא מדרבנן** דהתם בכתובות שילינן מדאורייתא מנלן לא משכחת ליה אלא מוארב לו וקם עליו אליבא דרבנן ואלו ה"ל לר' שמעון קרא אחרינא הוה מיייתי ליה **תלמודא**:

רש"י כתובות ט"ו.

אמר קרא וארב לו עד שיהא מתכוין לו – פרט למתכוין להרוג את זה והרג את זה **הכי דריש ליה ר"ש בסנהדרין ואמרינן התם ורבנן היכי דרשי ליה**. אמרי דבי ר' ינאי פרט לזורק אבן לגו – לתוך חבורת בני אדם כנענים וישראלים אבל שני ישראלים עומדין ונתכוין להרוג זה (והרג זה) והתרו בו וקבל התראה ונפלה הכאה על חברו חייב **והיינו טעמא דקאמר הכא ורבנן משום דבסנהדרין הכי איתא**.

ריטב"א כתובות ט"ו.

גופא אר"ז כל קבוע כמחצה על מחצה דמי פירש"י ז"ל **כשהקבוע ניכר לעצמו** כההיא דתשעה חנויות וכההוא דתשעה נכרים וישראל אחד ביניהם **אבל בדבר המעורב ביניהם כשאינו ניכר ליכא למימר הכי שא"כ אין לך איסור בטל בהיתר** וכן ק"ל דמדאורייתא חד בתרי בטל א"ו כדאמרן.

תוספות חולין צ"ה.

ספקו אסור – דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי **והא דקיי"ל מדאורייתא חד בתרי בטיל היינו היכא שמעורב ואינו ניכר האיסור אבל הכא ידוע האיסור בדוכתיה** וחנות המוכרת בשר נבלה ובדבר חשוב אפ"י מעורב לא בטיל ואמר כל קבוע כו' כדאמר בפ' התערובת (זבחים עג.) גבי תערובת בעלי חיים דחשיבי ולא בטלי דפריך ונמשוך ונקריב חד מינייהו ונימא כל דפריש מרובא פריש ומשני נמשוך בתמיה הוה ליה קבוע וכל קבוע כו' **ועיקר הטעם אינו משום קבוע אלא משום דבעלי חיים לא בטלי** כמו דבר שדרכו לימנות.

גמרא זבחים ע':

מתני': כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אפילו אחת בריבוא ימותו כולן

גמרא זבחים ע"ב.

וניבטלו ברובא...

גמרא זבחים ע"ג.

... רב אשי אמר אפ"י תימא רבנן בעלי חיים חשיבי ולא בטלי. ונמשוך ונקריב חד מינייהו ונימא כל דפריש מרובא פריש נמשוך הוה לה קבוע כל קבוע כמחצה על מחצה דמי אלא ניכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש.

אמר רבא (השתא דאמור רבנן לא ניקרב) גזירה שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקרבו.
א"ל הוא מרבנן לרבא אלא מעתה מגיסא אסירא.
משום שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקחו בעשרה כהנים בבת אחת מי אפשר
אלא אמר רבא משום קבוע.

גמרא פסחים ט':

תשע ציבורין של מצה ואחד של חמץ ואתא עכבר ושקל ולא ידעין אי מצה שקל אי חמץ שקל היינו תשע
חנויות
פירש ואתא עכבר ושקל היינו סיפא.
דתנן תשע חנויות כולן מוכרין בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן
לקח ספיקו אסור.
ובנמצא הלך אחר הרוב.

גמרא חולין צ"ה.

אמר רב בשר כיון שנתעלם מן העין אסור
מיתבי רבי אומר מקולין וטבחי ישראל בשר הנמצא ביד גוי מותר
נמצא ביד גוי שאני.
תא שמע תשע חנויות כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה
מהן לקח ספקו אסור ובנמצא הלך אחר הרוב
הכא נמי בנמצא ביד גוי.

תוספות פסחים ט': ד"ה היינו

ואם תאמר כי אתא עכבר ושקל מהני ציבורין אמאי חשיב ליה קבוע מאי שנא נמצא בפי עכבר מנמצא ביד נכרי
דבפ' גיד הנשה (חולין צה. ושם) פריך לרב דאמר בשר שנתעלם מן העין אסור מבנמצא הלך אחר הרוב ומשני
שנמצא ביד נכרי
ואומר ר"י דהכא מיירי כשראינו שלקח מן הקבוע **שנולד הספק במקום קביעות** אבל אם לא ראינו הוה ליה
כפירש ואזלינן בתר רובא
והא דפריך בתערובות (זבחים דף עג:) גבי זבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אמאי ימותו
כולם נכבשינהו וניידינהו ונימא כל דפריש מרובא פריש אע"פ שכבר נולד הספק במקום קביעות **שאני התם**
דלא הוי קבוע גמור שהאיסור מעורב בהיתר ואינו ניכר ומדרבנן אסרו בקבוע זה דמדאורייתא לא חשיב
קבוע אלא כשהאיסור ידוע במקומו ולהכי נמי גזרינן התם טפי שמא יקח מן הקבוע מבנמצא כיון שאין האיסור
ידוע.

תוספות חולין צ"ה.

הכא נמי כשנמצא ביד עובד כוכבים – וא"ת דאמר בפ"ק דפסחים (דף ט: ושם ד"ה היינו) תשעה צבורים של
מצה ואחד של חמץ ואתא עכבר ושקל כו' היינו תשעה חנויות דספקו אסור פירש ואתא עכבר ושקל היינו סיפא
והשתא כי שקל נמי עכבר מן הצבורים לישתרי כי הכא דשרינן נמצא ביד עובד כוכבים דמה לי נמצא בפי עכבר
ומה לי נמצא ביד עובד כוכבים דאזלינן בתר הרוב
ויש לומר דהתם איירי שראינו שלקח מן הצבורים שנולד הספק במקום הקביעות ובפ' התערובות (זבחים
דף עג:) דפריך ונכבשינהו וניידיהו ונימא כל דפריש מרובא פריש ומאי קושיא והלא כיון דחזינן בשעה שפירש
דמתייליד ספקא במקום קביעות הוי כמחצה על מחצה יש לומר דהתם פריך שנעשה בענין זה **שלא נראה**
בשעה שיפוש

חדושי הר"ן פסחים ט, ב

ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאי זה מהן לקח ספיקו אסור ובנמצא הלך אחר הרוב, **היינו משום דאזלין בתר דוכתא דמתלי ביה ספיקא, הילכך כשלקח ואינו יודע מאי זה מהן לקח היינו ספק נולד בחנויות הילכך הוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, אבל בנמצא בשוק אף על פי שבידוע שמאלו פירש (היכן) [היינו] נולד הספק עכשו דמסתמא בשעת פרישתו ידוע היה מהיכן היה פירש וכיון שכן אזלין ביה בתר רובא, וה"ה לחמץ דכל היכא דחזי' דשקל עכבר מן הציבורין שהן קבועין ולא ידעין מאי מנייהו שקל הרי נולד [הספק] בקבוע וצריך בדיקה מפני הטעם שנתפרש למעלה, וכי פירש אמרינן דכל הפריש מרובא קא פריש, ומאי דאמרי' בפ' גיד הנשה [חולין צה א] דמקשינן עליה דרב דאמר דבשר שנתעלם מן העין אסור מדאמרי' ובנמצא הלך אחר הרוב ומשנינן בנמצא ביד גוי, הכי נמי פירושא שנמצא ביד גוי ולא ראינוהו לוקח מן הקבוע, אבל כל היכא שנולד הספק בקבוע אעפ"י שפירש לאחר מכן כמחצה על מחצה דמי, וא"ת אי הכי מאי פרכינן בפ' התערבות [זבחים עג ב] גבי זבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל דאמרינן התם דכולם ימותו ופרכינן אמאי נכבשינהו וניידינהו ונימא דכל הפריש מרובא פריש, ומאי קושיא דהתם הרי נולד ספק במקום (הביעור) [קביעות] ואמרינן הכא שאפי' פירש לאחר מכן מקרי קבוע, י"ל דשני התם דלא מקרי קבוע גמור שהרי האיסור מעורב מהיתר ואינו נכר, דמדרבנן הוא דמשום חשיבות' דבעלי חיים (מדאמרינן) [מדמינן] ליה לקבוע, אבל מדא"ל לא חשיב קבוע אלא כשאסור ידוע במקומו, ומ"ה פרכי' דמסתיא דנימא הכי כי לא נידי אבל היכי דנידי ליכא לאחמורי בהו כולי האי, ואית לן למימר דכל הפריש מרובא פריש, ומהאי טעמא נמי [ניחא הא] דמתרצינן התם גזרה שמא יקח מן הקבוע והכא לא חיישינן להכי דהא אמרינן דבנמצא הלך אחר הרוב ולא אמרינן גזירה שמא יקח מן הקבוע, משום דה"כא שהאיסור ידוע במקומו ליכא למיחש דאי שרינן ליה נמצא שיקח איסור ידוע, אבל התם שאין האיסור ידוע במקומו איכא למיחש להכי.**

ר"ן (על הרי"ף) חולין לג, ב

ובנמצא הלך אחר הרוב. דכיון דפריש תלינן דמרובא פריש מיהו דוקא בשלא ראינוהו פורש מן הקבוע אבל ראינוהו פורש מן הקבוע אף על פי שלא בא לידינו אלא לאחר שפירש דינו כקבוע וראיה לדבר מדאמרי' בפרקא קמא דפסחים (דף ט ב) תשעה צבורים של מצה ואחד של חמץ ואתא עכבר ושקל ולא ידעין מהיכא שקל היינו תשע חנויות והא הכא שלא הכניס עכבר זה הלחם בבית אלא לאחר שפירש מן הקבוע ואפ"ה מפני שראינוהו פורש מן הקבוע אנו דנין אותו כקבוע וא"ת היכי שרי הכא בנמצא ליגזור שמא יקח מן הקבוע דדכוותיה גזרינן בזבחים בפ' התערבות (דף עג ב) גבי שור הנסקל שנתערב באחרים אפילו הן רבוא כולם ימותו ופרכינן ונכבשינהו כי היכי דנינדאין ונימא דכל דפריש מרובא פריש ואמר רבא גזירה שמא יקח מן הקבוע והכא נמי ליגזור. תירץ רבינו יצחק ז"ל דהתם הוא דאיכא למיגזר שמא יקח מן הקבוע לפי שהאיסור מעורב ואינו ניכר ואי שרית להו לבדוריהו אתי למשקל מן הקבוע אבל הכא [שחנות] הנבלה ניכר ליכא למיחש שמא יקח נבלה ודאית דלא ברשיעי עסקינן ולפי תי' זה בשור הנסקל אפי' פריש מנפשיה [אסור] דכיון דלא ידעי הי מותר והי אסור אתי למשקל מן הקבוע ואחרים תירצו דהתם היינו טעמא דאי שרית ליה לבדורי לכתחלה כי היכי דלישתרו אתי למשקל מן הקבוע אבל הכא כיון דמעצמו פריש לא גזרינן וה"ה בההיא דשור הנסקל אם פירש מעצמו וכן הם דברי רב אחא משבחה בשאלתות בסדר ויקרא ונ"מ נמי לספק דרוסה שנתערבה באחרות ול"נ שכל שלא בא לידו ממקום קביעותו אף על פי שראה אותו פורש מן הקבוע מדינא שרי דמדאורייתא לא מיקרי קבוע אלא במקום קביעותו אלא שחכמים גזרו בשראוהו פורש מן הקבוע גזרה שמא יקח מן הקבוע והיינו סוגיין דפרק התערבות דכיון דכביש להו כי היכי דנינדאין הרי הוא רואה אותן פורשין מן הקבוע והיינו טעמא דתשעה צבורין ואתא עכבר ושקל דאע"ג דמדינא לא מיקרי קבוע כיון שלא נכנס בבית אלא לאחר שפירש מ"מ דנו אותו כקבוע כיון שראוהו פורש מן הקבוע וכי אזלינן הכא בתר רובא ולא גזרו עליו כלום לפי שלא ראוהו פורש מן הקבוע וא"ת ובההיא דהתערבות כיון שאין האיסור ידוע היכי קרינן ליה קבוע א"כ אין לך איסור שיהא בטל לעולם י"ל דבכל האיסורין ודאי כל שמעורב ואינו ידוע לא מיקרי קבוע דאדרבה ברובא בטל וכיון שהוא מתבטל א"א לדון כקבוע אבל התם בעלי חיים נינהו וחשיבי ולא בטלי וכיון דלא בטלי הוה ליה קבוע.

קובץ שעורים שב שמעתתא סימן כא

שמעתתא ד' פרק ד'.

הביא רביה מהא דקיי"ל דחזקת האם מהני לבת, לנידון דתשובת הגאונים בפירשה חצי הבהמה וחציה השני נשאר קבוע ע"ש.

והנה ק"ל בהך דינא דקבוע כמע"מ דמי, דלכאורה נראה פירושו דגזה"כ היא שנדון בדברים הקבועים על הרוב כאילו אינו במציאות, וא"כ היכי משכחת לה להך דינא דכל דפריש מרובא פריש, דנהי נמי דאותה חתיכה שפירשה ליכא עליה דין קבוע, אבל החתיכות הנשארות קבועות במקומן נידונות לגבי עצמן כאילו הן מע"מ, וא"כ גם אותה החתיכה שפירשה לא פירשה מן הרוב אלא ממחצה. ותירץ לי ידידי הבחור החריף ושנון מר משה בהרה"ג ר' חיים הלוי סאלאווייטשיק זצ"ל, דהא דקבוע כמע"מ דמי פירושו, דבאיסור קבוע לא מהני רובא. וכמו הא דאין הולכין בממון אחר הרוב, דאין פירושו שהרוב נידון כאילו אינו, אלא אף שישנו לא מהני לענין ממון, ה"נ באיסור קבוע, אף דאיכא רובא, גזה"כ הוא שלא נסמוך עליו אם אנו דנין על דבר קבוע, אבל אם אנו דנין על דבר שפירש, שפיר מהני רובא, ודפח"ח. ולזה הסכים מר אביו הרה"ג זצ"ל.

ונ"ל רביה לזה, מדברי הרשב"א בחידושיו לפ' גיד הנשה, שהקשה וז"ל וא"ת וכיון דאיסור המעורב בהיתר אמרינן ביה קבוע, היכי משכחת איסור בטל ברוב, דהא איסור קבוע וכמע"מ דמי. י"ל דלא אמרינן הכי אלא באיסור חשוב שאינו בטל וכו', אבל בכל איסור בטל לא אמרינן קבוע, דהא בטל הוא עכ"ל. וכן כתב הר"ן שם במקומו ע"ש. ומבואר מדבריהם, דגם בדבר המתערב ואינו ניכר שייך קבוע, אלא דהיכא דשייך ביטול אין לומר קבוע, כיון שהאיסור נתבטל ברוב א"כ אין כאן איסור קבוע. ולכאורה הוא תמוה מאד, דכיון דאנו דנין בקבוע כאילו אין כאן רוב, א"כ האיך יתבטל ברוב, כיון דליכא רובא. אבל לפי הנ"ל ניחא, דבאמת גם באיסור קבוע איכא רובא, אלא דחידוש התורה הוא דלא מהני דין כל דפריש מרובא פריש בקבוע, אבל דין ביטול שפיר מהני. (אלא שמדברי הש"מ בפ"ק דב"מ אינו נראה כן, שתירץ שם על קושית התוס' לענין מעשר בהמה דליבטל ברובא, דכיון דכתיב עשירי ודאי ולא עשירי ספק לא מהני ביה רובא דאיתא קמן. והוא תמוה מאד, דהא קושית התוס' היא שתבטל ברוב, ולא מטעם כל דפריש מרובא פריש, וא"כ מה הועיל בתירוץ דרוב אינו אלא ספק, אבל ביטול הוא ודאי, דהא ע"י ביטול האיסור מתהפך להיות. וצ"ל בכונתו, דלא מהני דין ביטול אלא בדבר דמהני ביה רובא, אבל במעשר כיון דלא מהני ביה הך דינא דכל דפריש מרובא פריש אינו מועיל גם דין ביטול. ואי נימא כדברי הרשב"א והר"ן דגם בדבר שאינו ניכר שייך קבוע, א"כ איך יועיל הביטול ברוב לעולם, כיון דדין רובא לא מהני ביה משום שהוא קבוע. וע"כ צ"ל לדעת הש"מ, דבדבר שאינו ניכר לא שייך כלל קבוע אף בלא דינא דביטול.

ובזה יש לדחות ראית הש"ש מהא דחזקת האם מהני לבת, דהתם אילו היה להבת בעצמה חזקת היתר הוה מהני לה, וכיון דחזקת האם מהני לבת הוה כאילו יש להבת עצמה חזקה. אבל הכא, חצי הבהמה שנשארה קבועה יש לה רוב מצד עצמה, אלא דמ"מ לא מהני בה רוב מגזה"כ דאין הולכין באיסור קבוע אחר הרוב, א"כ אפילו אי נימא שהרוב של החצי שפירש מועיל גם על חציה הקבוע, אבל מ"מ לא עדיף מהרוב שיש לה מצ"ע ומ"מ אינו מועיל משום שהאיסור קבוע, א"כ גם הרוב של המחצה השני אינו מועיל, דלא מהני רובא באיסור קבוע, וזה ברור.

קובץ שעורים כתובות אות מ

(מ) [דף טו ע"א] והקושיא מהא דפריך וכי מגיסא אסירא, אפשר לישב עוד באופן אחר, דהנה בעיקר הדין דכל דפריש יש לעיין דנהי דהחתיכה שנמצאת אינה במקומה, אבל כל החתיכות המונחות במקומן הן כמע"מ וא"כ זו שפירשה לא פירשה מרובא אלא ממע"מ, וחכם אחד השיב, דהא דקבוע הוא כמע"מ אין פירושו דנחשב כאילו ליכא רובא, אלא דגזה"כ דבדבר הקבוע לא אזלינן בתר רובא, אבל באמת איכא רובא גם בקבוע אלא דלא מהני, ולתירוץ זה הסכים כ' מו"ר הגר"ח זצ"ל, ולפי"ז י"ל דבאמת הרוב מועיל לעולם ולא רק לשעתו, ומשו"ה פריך בגמ' אטו מגיסא אסירא, דהתם איירי לענין איסורא ברובא איתיה, וליכא רובא להתיר, ולזה פריך אף דעכשיו ליכא רובא, מ"מ סגי ברוב שהיה בתחלה דהרוב התיר לעולם, אבל בהדרא לניחותא, דבקבוע הא איכא רובא, אלא דבדבר הקבוע אין הולכין אחר הרוב, וא"כ גם הרוב שהיה מתחלה אינו מועיל, כמו שאינו מועיל הרוב שישנו עכשיו.

רש"י בבא קמא מ"ד:

לא צריכא דאיכא תשעה ישראלים – דאי לאו קרא הוה אמינא זיל בתר רובא **ולישראל איכוין** ואע"ג דדלמא לאו להאי איכוין נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב קא משמע לן קרא דהואיל והוה ליה כנעני קבוע ביניהן כמחצה על מחצה דמי וספק נפשות להקל ולכל מילי דקיימא לן קבוע כמחצה על מחצה דמי מהאי קרא נפקא לן.

שיטה מקובצת כתובות ט"ו.

מנא ליה לרבי זירא הא וכו'. ואיכא למידק דלקמן בעי נמי ומדאורייתא מנא לן ומשני לה שפיר בין לקולא בין לחומרא וכדבעין למכתב קמן בס"ד וכיון שכן למה לן תו למימר דלגמריה ממשנה או מברייתא אף ע"ג דלא שמעה משום משנה או ברייתא כיון דאיתא הכין באורייתא סגי ולא ה"ל למבעי אלא מנלן מדאורייתא דהא מצינו בכמה דינין מחודשין שהשמיענו האמוראים מכח הפסוק ולא מצינו להם רמז בדברי התנאים וי"ל דאה"נ מיהו האמוראים מפרשים בהדיא בדבריהם מהי קרא מייתי להו והכא נמי הוה ליה למימר שנאמר כו' אלא משמע דר' זירא הוציא זה הדין משום משנה ולהכי לא אצטרך לאתויי קרא ולהכי בעי מנא ליה לר' זירא כו' ושוב בעי עלה דמתניתין גופא ומדאורייתא מנלן כו'.

שיטה מקובצת כתובות ט"ו.

פרט לזורק אבן לגאו. לתוך חבורה של בני אדם מהן כותים ומהן ישראל ונתכוון להרוג את ישראל והתרו בו אל תזרוק ואמר על מנת כן אני עושה וזרק לתוך החבורה והכה אחד מהם ומת ואין ידוע אם כותי הרג אם ישראל הרג שפטור והכי משמע להו לרבנן וארב לו **דלאו ליחודי כונה הוא דאתא אלא ליחודי מעשה עד שיוודע את מי הרג אם ישראל הוא ואם לאו**

ודייקין היכי דמי אילימא דאיכא תשעה כותים וישראל אחד ביניהם תיפוק ליה דרובא כותים נינהו ואיכא למיזל בתר רובא ואימור כותי הרג ופטור ואפילו פלגא כותים ופלגא ישראל ספק נפשות להקל דמספיקא לא קטלינן ומדהרין לא צריכא דאיכא תשעה ישראל וכותי אחד ביניהן מהו דתימא ליזיל בתר רובא ואימור ישראל הרג וליקטליה אצטרך קרא למפטריה דהוה ליה כותי קבוע וכל קבוע כמחצה וכו' וה"ל ספק נפשות וספק נפשות להקל והיכא דאמרינן דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי מהכא נפקא לן **ואית דמפרשי פרט לזורק אבן לגאו והרג את ישראל דמצי למימר לכותי קא מכוונא לישראל לא קא מכוונא**

ולאו מילתא היא מכמה אנפי

חדא דאפילו ר"ש לא פליג ארבנן אלא היכא דלא גלי אדעתיה מעיקרא דלהאי גברא דקטליה קא מכוון אבל היכא דגלי אדעתיה מעיקרא דלהאי גברא דקטליה קא מכוון דהא אתרו ביה אל תהרגו שישראל הוא ותהרג עליו וקביל עליה התראה תו לא מצי למימר להאיך אחרינא איכווני. ותו דאי משום כוונה מה לי ישראל וכותי אפילו ישראל ובהמה נמי ותו מאי איריא משום דהוי כותי קבוע אפילו כי לא הוי כותי קבוע נמי והא דמתמהינן תיפוק לי דרובא כותים נינהו איכא למימר דלכותי איכוון לישראל לא איכוון הא לא אשכחן דמפלגי רבנן בין רובא למיעוטא אלא היכא דמשכחינן מדעם ולא ידעינן מהיכא נהי דאיכא לאחזוקי דמרבא הוא דפריש אבל לענין כוונה כה"ג לא שייך למימר דכי איכוון לרובא איכוון. הרמ"ה בפירושו לסנהדרין.

ורש"י ז"ל במסכת ב"ק פרק ארבעה וחמשה פירש דאית דמפרשי דמייתי הרמ"ה ז"ל וז"ל

פרט לזורק אבן לגאו לתוך חבורת אנשים ויש שם כותים וישראל **ואיכא למימר לכותים נתכוון**. תיפוק ליה דרובא כותים נינהו. ולא אצטרך קרא למפטריה. וא"נ חמשה כותים וחמשה ישראלים לא אצטרך קרא למפטור דרובא אמר ושפטו העדה והצילו העדה דהא ספק נפשות להקל. לא צריכא דאיכא תשעה ישראל. דאי לאו קרא הוה אמינא זיל בתר רובא **ולישראל איכוון** אף על גב דדילמא לאו להאי איכוון נתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב קמ"ל קרא דהואיל וה"ל כותי קבוע ביניהן כמחצה על מחצה דמי וספק נפשות להקל ולכל מילי דקי"ל קבוע כמחצה על מחצה דמי מהאי קרא נפקא לן. ע"כ. וכיוצא בזה פי' בפרק הנשרפין ע"ש.

ומיהו בשמועתנו סתם דבריו ויש לפרש דה"ק פרט לזורק אבן לגאו לתוך חבורת בני אדם שיש כותים וישראלים ונתכוון להרוג איזה שיזדמן ואפילו ישראל והתרו בו אל תזרוק שישראלים בתוכם ופן תהרוג אחד מהם וקבל עליו התראה להרוג איזה שיהיה ואפילו יהיה ישראל וזרק והכה את אחד מהישראלים ומת והכי משמע להו לרבנן וארב לו ליחודי כוונה לבר ישראל אף על גב דלא יתכוון לו לאותו שנהרג דכיון דמ"מ נתכוון להרוג את ישראל אע"ג דלא נתכוון לזה שנהרג חייב ודייקינן היכי דמי אילימא דאיכא תשעה כותים ואחד ישראל ביניהם תיפוק ליה דרובא כותים נינהו ואף על גב דנהרג הישראל לא נתכוון לו מיקרי דאיהו נתכוון להרוג איזה שיזדמן ורחוק היה הדבר שיזדמן הישראל שהרי היה יחידי בין ט' כותים וא"נ פלגא ופלגא כל כך היה קרוב שיזדמן כותי כמו ישראל והילכך ה"ל ספק נפשות וספק נפשות להקל ומהדרינן לא צריכא דאיכא תשעה ישראל וכותי אחד ביניהם מהו דתימא ליזיל בתר רובא וה"ל כאלו נתכוון לישראל והרג ישראל דחייב לרבנן קמ"ל קרא דפטור דה"ל כותי קבוע וכל קבוע כמחצה וכו' וקרוב הכותי ליהרג אף על פי שהוא יחידי כמו הישראל והוה ליה ספק נפשות וספק נפשות להקל.

אי נמי יש לפרש דהתרו ביה אל תזרוק להרוג אותו ישראלי וקבל עליו התראה להרוג אותו הישראלי ומיהו זרק האבן בתוך החבורה באופן שהיו כולן שוין ליהרג ולא היה יחוד מעשה לשום אחד מהם בפרטות הילכך אף על פי שהתרו בו שלא יהרוג אותו הישראלי ואיהו נמי קיבל עליו התראה להרוג לאותו הישראל כיון שלא זרק באופן שיהרוג ביחוד אותו שהתרו בו אלא הזריקה היתה באופן שיהרוג איזה שיזדמן אם רוב כותי הוא או מחצה על מחצה פטור והכי משמע להו לרבנן וארב לו ליחודי מעשה לבר ישראל שיהיה הזריקה כדי להרוג הישראל ואם רוב ישראל אף על גב דכותי אחד ביניהם אף על גב דלא יחד מעשה לאותו ישראל שנתכוון מכל מקום כיון דרוב ישראל יחד מעשה לישראל מיקרי.

ויש ליישב פירש"י דבמסכת ב"ק פרק ארבעה וחמשה ודפרק הנשרפין פרט לזורק אבן לגו והתרו בו שלא יזרוק שיש בחבורה ישראלי ופן תבא ההכאה על ישראל וקבל עליו התראה ולקמן ניישב קושית דהתראת ספק בס"ד וזרק האבן והרג בו ישראל אם רוב כותי א"נ פלגא ופלגא איכא למימר דלכותי איכוון ואפילו אמר דלישראל איכוון כיון דהוה רוב כותים א"נ פלגא ופלגא ואיהו זרק האבן ביניהו ולא יחד הזריקה לבר ישראל פטור כיון דהוה שוה ההכאה על הכותי כמו על הישראל והיינו דפריך ותיפוק ליה דרובא כותים נינהו פי' למה לי מדכתיב וארב לו ומשום דלא נתכוון לבר ישראל פטור לבר ישראל נמי פטור כיון דרובא כותים נינהו והזריקה לא היתה ביחוד לישראל ואי נמי פלגא ופלגא והצילו העדה כתיב פי' אף על גב דאיהו אמר לישראל איכוון כיון דלא זרק בענין שתבא ההכאה על ישראל בדוקא והצילו העדה קרינן ביה וב"ד יצילו אותו ואוקימנא לה דאיכא תשעה ישראל וכותי אחד ביניהם ואי לאו משום דכותי קבוע אף על גב דאיהו אמר דלכותי איכוון כיון דזרק בענין שהיו כולן שוין בהכאה ורובא ישראל ובא ההכאה על הישראל חייב דלישראל איכוון מיקרי דמעכשיו הפך כוונתו ומעשה עיקר אבל השתא דאמרינן דכותי קבוע הוא פטור והא דלא נקט אדם ובהמה משום דמזלא דאדם עדיפא וכשזורק על האדם ועל הבהמה יותר קרוב שתהא ההכאה על הבהמה מעל האדם ולהכי נקט ישראל וכותי ששניהם שוין וכיוצא בזה אמרינן במסכת ב"ק בכמה דוכתי ובחולין פרק אלו טרפות. ודע שבקצת ספרים כתוב וא"נ פלגא ופלגא וספק נפשות להקל משמע דאיכא טעמא לפטור בפלגא ופלגא מלבד טעמא דספק נפשות ואפשר שזהו שכתב רש"י תיפוק ליה דרובא כותים נינהו. ולמה לי קרא ואי נמי פלגא ופלגא אכתי לא אצטריך קרא דמהיכי תיתי דנקטליה. ספק נפשות. ספק דיני נפשות להקל דהא והצילו העדה כתיב. פירוש לפירושו דמאי דקאמר ותיפוק ליה עלה דתרווייהו קאי עלה דרובא כותים ועלה דפלגא ופלגא אלא דברובא כותים פריך להדיא למה לי קרא ועלה דפלגא ופלגא פריך מהיכא תיתי דנקטליה עד דאצטריך קרא למעטינהו ופריך נמי עלה דפלגא ופלגא ועוד דספק נפשות להקל ואם תשאל הא כי פריך מעיקרא מהיכא תיתי דנקטליה היינו משום דהוויא ליה ספק נפשות. תשובה דמעיקרא הכי קאמרינן כיון דהוה פלגא ופלגא וההכאה שוה לכותי כמו לישראל מהיכא תיתי דנקטליה ואפילו תימא נמי כיון דאיכוון לישראל אע"ג דזרק בשוה לכלם לעולם המעשה הולכת אחר הכונה ומה שמכוון הוא ניהו מה שיעשה מכל מקום ספק דיני נפשות להקל דהא והצילו העדה כתיב וצריך לחפש לו זכות כל מאי דאפשר. וזהו שכתב רש"י ספק נפשות. ספק דיני נפשות להקל דהא והצילו העדה כתיב כנ"ל. ובקצת ספרי דוקני גרסינן אי נמי פלגא ופלגא ספק נפשות כו' ולשיטת הרמ"ה לשון ספק נפשות ניחא טפי כפשטו ולשון תיפוק ליה לא אתי שפיר למאי דפרישנא לשיטת רש"י ז"ל ורש"י ז"ל נדחק לתרוצא דוק ותשכח. הקשו בתוספות למ"ד התראה ספק לא שמה התראה אפילו ספק נפשות להחמיר פטור משום דהתראת ספק היא ואי למ"ד שמה התראה היכי פטרינן ליה כשנמצא שישראל הרג הא מחייב בהכה את זה וחזר והכה את זה ובנותר כו' ופי' ה"ר אליעזר מגרמיזא ז"ל דהכי מקשו אי אליבא דמ"ד שמה התראה פי' דנחשב כאילו אמר אפילו אם הוא ישראל אינו נמנע אם כן ספק נפשות לא יועיל. עכ"ל במסכת ב"ק בפרק ארבעה וחמשה ותירצו בתוספות דאפילו מ"ד גבי הכה את זה כו'

וגבי נותר דהתראת ספק שמה התראה מודה הכא דלאו שמה התראה דשאני התם שיודע בודאי שיבא לידי איסור אם יותיר או יכה את שניהם מש"ה שמה התראה אבל הכא אינו יודע שבודאי יבא לידי איסור שאינו יודע את מי יכה. ואם תשאל השתא דאמרינן דהכא כ"ע מודו דהתראת ספק לא שמה התראה נחזור לקושיין דמעיקרא למה לי טעמא דספק נפשות להקל בלא האי טעמא פטרינן ליה אפילו ספק נפשות להחמיר. תשובתך אילו אמרת ספק נפשות להחמיר אין לחלק הך דהכא מהכה וחזר והכה דהכא נמי הכנסתו לבית הספק של נפשות היינו נמי איסורא והוה ליה כהכה את זה וחזר והכה את זה דבודאי יבא לידי איסור ומשום דספק נפשות להקל הוא דאמרינן דלאו שמה התראה כלל. וז"ל הרא"ש ויש לומר דשאני הכא שיודע בבירור שיבא לידי ודאי איסור אם יותיר או יכה שניהם משום הכי שמה התראה אבל הכא כשזרק אבן לגו אינו יודע שודאי יכה ישראל הילכך משום ספק נפשות אמרינן דלאו שמה התראה. וה"ר אליעזר מגרמישא פי' בפ' ארבעה וחמשה וז"ל אבל הכא כשזרק אבן לגו היינו משום ספק נפשות להקל נחשב כאילו אינו יודע דאי ספיקא לחומרא חשיב כאילו יודע שיזרוק לישראל. ע"כ: